

Komunikace

mezi rodičem a dítětem

- Styly a techniky komunikace
- Komunikace rodiče ve vztahu k dítěti
- Vývojová období dítěte
- Komunikace v náročných situacích

Ilona Špaňhelová

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.

Používání elektronické verze knihy je umožněno jen osobě, která ji legálně nabyla a jen pro její osobní a vnitřní potřeby v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Elektronická kniha je datový soubor, který lze užívat pouze v takové formě, v jaké jej lze stáhnout s portálu. Jakékoliv neoprávněné užití elektronické knihy nebo její části, spočívající např. v kopírování, úpravách, prodeji, pronajímání, půjčování, sdělování veřejnosti nebo jakémkoliv druhu obchodování nebo neobchodního šíření je zakázáno! Zejména je zakázána jakákoliv konverze datového souboru nebo extrakce části nebo celého textu, umísťování textu na servery, ze kterých je možno tento soubor dále stahovat, přitom není rozhodující, kdo takovéto sdílení umožnil. Je zakázáno sdělování údajů o uživatelském účtu jiným osobám, zasahování do technických prostředků, které chrání elektronickou knihu, případně omezují rozsah jejího užití. Uživatel také není oprávněn jakkoliv testovat, zkoušet či obcházet technické zabezpečení elektronické knihy.

PhDr. Ilona Špaňhelová

KOMUNIKACE MEZI RODIČEM A DÍTĚTEM

Vydala Grada Publishing, a.s.
U Průhonu 22, 170 00 Praha 7
tel.: +420 220 386 401, fax: +420 220 386 400
www.grada.cz
jako svou 3691. publikaci

Odpovědný redaktor Mgr. Martin Hrdina
Sazba a zlom Radek Vokál
Návrh a realizace obálky Martina Bártová
Počet stran 104
Vydání 1., 2009

Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a. s.
Husova ulice 1881, Havlíčkův Brod

© Grada Publishing, a.s., 2009
Cover Photo © profimedia.cz

ISBN 978-80-247-2698-4

Obsah

ÚVOD	7
ZÁSADY KOMUNIKACE MEZI RODIČEM A DÍTĚTEM	9
Tři příklady komunikace	9
Čas	11
Klid	11
Já a ty	12
Konkrétnost	13
Vzájemnost	14
Naslouchání	15
Omluva	16
Komunikace verbální a neverbální	17
Sdělování pocitů	18
CO POUŽÍVAT V KOMUNIKACI MEZI RODIČEM A DÍTĚTEM	21
Kladné sdělení, pochvala	21
Povzbuzení	22
Začít znovu	22
Upozornění	23
Otevřenost v komunikaci	25
Použití kritiky ve vzájemné komunikaci	26
Uzavření komunikace	28
CO NEPOUŽÍVAT V KOMUNIKACI MEZI RODIČEM A DÍTĚTEM	31
Vyhrožování	31
Manipulace	34
Mlčení	35
Nadřazenost, ponižování	36
„Samochvála smrdí...“	38
Zamlčování	38
Nedůvěra v komunikaci a v chování	39

STYLY KOMUNIKACE	41
Pasivní styl komunikace	41
Agresivní styl komunikace	44
Asertivní styl komunikace	48
JEDNOTLIVÉ TECHNIKY KOMUNIKACE	51
Kompliment	51
Žádost	53
„Ne“, odmítnutí žádosti	57
Podávání kritiky	59
Přijímání kritiky	60
VZTAH MATKA–OTEC A JEJICH KOMUNIKACE VE VZTAHU K DÍTĚTI	63
PRAVIDLA KOMUNIKACE V JEDNOTLIVÝCH VÝVOJOVÝCH OBDOBÍCH DÍTĚTE	65
Prenatální období	65
Novorozenecké období (první měsíc života dítěte)	66
Kojenecké období (1–12 měsíců)	70
Období batolete (1–3 roky)	73
Věk předškoláka (3–6 let)	75
Mladší školní věk (od vstupu do školy v 6 letech do páté třídy – 11 let)	78
Období dospívání (11–20 let)	83
KOMUNIKACE V RŮZNÝCH NÁROČNÝCH SITUACÍCH	91
Obecná pravidla	91
Možné situace	91
SPECIÁLNÍ SITUACE V KOMUNIKACI	97
Někdo něco říkal	97
V televizi říkali	98
No počkej, to na tebe řeknu tatínkovi	98
POUŽITÁ LITERATURA	101

Úvod

Asi to každý rodič zná. Komunikace znamená pro rodiče radost, prožitek společně stráveného času, větší poznání svého dítěte. Je to chvíle a příležitost k vysvětlení, objasnění věcí a nedorozumění. Díky vzájemné komunikaci se lépe chápeme navzájem.

Je však zapotřebí, aby měla komunikace určitá pravidla, kterých se budeme snažit my rodiče držet.

Také pro dítě je komunikace chvílí radosti, společně stráveného času, znamená poznání rodiče a v mnoha případech také objasnění toho, co není dítěti jasné, čemu dobře nerozumí.

Také ze strany dítěte je zapotřebí, aby i ono zastávalo určitá pravidla v komunikaci, která se bude snažit dodržovat.

Jak na to?

Popíšu vám komunikaci mezi rodičem a dítětem, její pravidla a zákonitosti, jak je vidím já. Dejte mi pak vědět, jestli se některé z těchto pravidel zdá být důležité i pro váš život.

Děkuji svým dětem – Týně, Dominice a Jankovi –, které doplnily knížku svými kresbami.

Ilona Špaňhelová

Zásady komunikace mezi rodičem a dítětem

1

Tři příklady komunikace

Ukažme si tři příklady komunikace, která není dobrá (vhodná) pro vztah rodiče a dítěte.

Ráno jedu autobusem do práce. Nastupuje se mnou maminka se dvěma dětmi „školkového“ věku. Zřejmě už pospíchají, protože je po osmé hodině a maminka je trochu neklidná, takže se z jejích úst ozývá: „Dělej, nastupuj, no to není možné, zase se ti rozvázala tkanička. Co s těma botama pořád děláš? No ty jsi nemožný... Zase přijdu pozdě.“ Pak následuje lepanec jednomu dítěti.

Maminka byla pod tlakem, měla zřejmě obavu, že přijde pozdě do práce. Bylo by vhodnější říct dětem přímo, že je „v presu“, neklidná, a povzbudit děti, aby jí v tom pomohly a byly rychlejší. Nejprve by tedy měla dětem sdělit svůj pocit, to co si prožívá. Často totiž nesdělený prožitek („pres“, napětí, názlobení aj.) způsobuje u člověka to, že se začne chovat daleko agresivněji, nervózněji. V některých okamžicích naopak sdělený prožitek pomůže dítěti v pochopení situace a ve vstřícnosti nabídnout pomoc svému rodiči. Dítě z uvedeného příkladu si pospíší, bude se pohybovat rychleji, protože bude dobře vnímat, že je to prožitek rodiče. Tento prožitek ale nesouvisí s dítětem, dítě tedy za nic nemůže, není vinno.

Jsem krátkou dobu na pískovišti. Asi tříletá usměvavá holčička právě vstupuje na pískoviště s maminkou. S úsměvem běží na písek a hned se chce s ostatními seznámovat. Říká jim své jméno a ptá se: „Budeme si spolu hrát? Já budu třeba paní prodavačka a ty budeš paní, co přijde do obchodu nakupovat. Jo?“ Další holčička se na ni otočí a řekne: „Běž!“ Podobnou zkoušku udělá holčička ještě u dalších dvou dětí. Maminka si toho zřejmě moc nevšímá, protože se sešla s kamarádkou